Міністерство освіти і науки України
Департамент у справах сім'ї, молоді та спорту Харківської міської ради
Харківська державна академія фізичної культури
Кафедра менеджменту фізичної культури

«СТРАТЕГІЧНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ»

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

«STRATEGIC MANAGMEN OF PHYSICAL CULTURE AND SPORTS»

COLLECTION OF SCIENTIFIC ARTICLES

ХАРКІВ - 2021

УДК 796.061.237

СЛАВНИЙ ЮВІЛЕЙ УНІКАЛЬНОЇ УКРАЇНСЬКОЇ СПОРТОВОЇ ІНСТИТУЦІЇ

[1]**Вацеба О.М.** кандидат педагогічних наук, професор

[2]**Степанюк С.І.** кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри теорії та методики фізичного виховання

[3]**Гречанюк О.О.** кандидат наук з фізичного виховання та спорту, доцент, доцент кафедри олімпійської освіти

[4]**Ткачук В. П.** кандидат педагогічних наук, голова циклової комісії

[1]Комунальний заклад Львівської обласної ради «Львівське училище фізичної культури» (м. Львів, Україна)

[2] Херсонський державний університет (м. Херсон, Україна)

[3]Львівський державний університет фізичної культури імені Івана Боберського (м. Львів, Україна)

[4]Івано-Франківський коледж фізичного виховання Національного університету фізичного виховання і спорту України (м. Івано-Франківськ, Україна)

Анотація. *В статті проаналізовано діяльність унікальної української спортивної структури – Української Спортової Централі Америки і Канади (УСЦАК).*

Ключові слова: *спортивна структура, історія спортивного руху, українська діаспора, спортивні осередки.*

Постановка проблеми. До останнього часу чимало сторінок історії української фізичної культури залишаються маловідомими і недостатньо вивченими. Однією з таких, науково практично не досліджених, є історія спортивного руху в середовищі української діаспори [3]. Вітчизняних наукових праць з цієї проблематики практично не має. Існують маловідомі в

Україні збірки, альманахи, довідники видані в українській діаспорі, які потребують свого відкриття й осмислення українським читачем.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. В умовах незалежності, коли відкрився доступ до раніше закритих джерел інформації, коли розширилися можливості міжнародних контактів, в Україні створилися передумови для наукового вивчення й аналізу розвитку організованого спортивного руху в середовищі української діаспори США. Канади, Австралії, ряду європейських країн. Активна співпраця спортивних структур України та спортивної громадськості української діаспори, значна матеріальна, організаційна і моральна підтримка спортивного руху в Україні, особливо олімпійських збірних, нагальні питання культурного розвитку національних меншин в Україні, актуалізують проблему функціонування спортивного руху в середовищі української діаспори (Герцик М., Вацеба, 1995, Козій Ю.С., 2000).

Мета роботи – проаналізувати діяльність унікальної української спортивної структури – Української Спортової Централі Америки і Канади (УСЦАК).

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених завдань використовувалися загальнотеоретичні, історичні та соціологічні методи дослідження: аналіз і синтез, вивчення й узагальнення літературних і архівних джерел, метод комплексного дослідження історичних джерел, метод логічних заключень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Спортивний рух в українській діаспорі США, Канаді, Австралії та інших європейських країнах є цікавим феноменом світового спорту й має давні і унікальні традиції [5].

Головною метою функціонування організованих спортивних структур західної діаспори є виховання української молоді в національному дусі, її єднання та спілкування в українському середовищі.

24 грудня – особливий день в історії організованого спортивного руху українців США та Канади, в житті західної української діаспори й загалом в історії українського спорту.

65 років тому в канадському місті Торонто було утворено унікальну українську спортивну структуру – Українську Спортову Централю Америки і Канади (УСЦАК) [4].

Такий своєрідний координуючий і організаційний орган, своєрідна надбудова для численних українських спортивних осередків, які активно формувалися після Другої світової війни в країнах вільного світу, зокрема у США та Канаді, було утворено 24 грудня 1955 року з ініціативи св.п. магістра фізичної культури Івана Красника (народжений 21 травня 1907 року в Перемишлі, помер 16 червня 1967 року в Чикаго). Саме він був одним із організаторів унікальної Олімпіади Ді-Пі 1948 року в таборах для переміщених осіб та територіях Німеччини, Австрії, Італії повоєнного періоду, де на запрошення українців змагалися також латвійці, естонці, литовці, поляки, чехи, угорці, словаки, словенці, котрі, зважаючи на воєнні обставини, опинилися у вигнанні.

Відтак лідери українського спорту, переважна більшість яких була із Західної України, прибуваючи за океан, були одержимі прагненням зберегти своє улюблене захоплення спортом, продовжити успішний досвід діяльності Ради Фізичної Культури, що успішно функціонувала упродовж 1945-1950 років в Німеччині й переконані унікальною місією спорту для єднання українців за межами рідної землі, збереження національних традицій, виховання молоді, спромоглися утворити нову українську структуру, яка діє во ім’я українського організованого спорту й до сьогодні [2,5].

Отож 24 грудня 1955 року за участю 23 повноважних представників українських спортивних осередків із США та з Канади, присутніх представників Пласту й організації СУМ після живої дискусії було визначено

назву організації, ухвалено статут УСЦАК та обрано перші керівні органи у такому складі:

Управа УСЦАК: Голова – Іван Красник, він же й діловод «Відзнаки Фізичної Вправності», заступник і пресовий референт – Ярослав Хоростіль, секретар – В. Левицький, референт суддівства – Роман Припхан, референт дисципліни – Р. Савчак.

Рада УСЦАК: Голова – Едвард Жарський, заступник – Євген Гец, секретар – М. Синишин, члени Ради – М. Дудар, О. Гайський, М. Цар, М. Бардин.

Контрольна комісія: М. Андрухів, Я. Іваник, В. Бойчук.

Згідно зі статутом та для ефективнішої діяльності й зберігши територіальний принцип, УСЦАК була сформована трьома рівноправними підцентрами: Делегатурами. Дві Делегатури в США: УСЦАК-Схід, УСЦАК-Захід та одна в Каналі: УСЦАК-Канада.

В найкращі роки своєї діяльності УСЦАК об'єднувала понад 40 українських спортивних товариств, які успішно працювали в середовищі українців США та Канади [3].

Упродовж усього свого славного шляху УСЦАК очолювали: Іван Красник, В. Левицький, Ярослав Хоростіль, Ю. Косакевич, Мирослав Снігурович, Володимир Кізима, Роман Куціль, Мирон Стебельськй, Іриней Ісаїв. На даний час очільником УСЦАКу є Мирон Биц.

Під патронатом Української Спортової Централі Америки і Канади для українців діаспори проведено незлічені культурно-просвітницькі заходи, спортивні змагання з футболу, плавання, волейболу, баскетболу, легкої атлетики, лижного спорту, тенісу, шахів, бейсболу, регбі, керлінгу (*або як кажуть тамтешні українці круглі*), гольфу; першості УСЦАК з різних видів спорту, українські спортові Ігрища молоді, українські юнацькі Олімпіади, українські футбольні вишколи, українські фестивалі та ігри молодіжних організацій (СУМ, Пласт, МУН); провадиться організаційне структурування

провідних українських спортивних клубів США та Канади, серед яких найпотужніші: «Чорноморська Січ» (Ньюарк), «Тризуб» (Філадельфія), «Україна» (Торонто, Монреаль, Лос-Анджелес), «Київ», «Тигри» (Міннеаполіс), «Дніпро» (Балтимор), «Львів» (Клівленд), «Черник» (Детройт), «Леви», «Крила» (Чикаго), «Крилаті» (Йонкерс), «Беркут» (Перт Амбой), «Довбуш» (Нью-Гейвен), «Карпатський Лещетарський Клуб», «Плай» (Нью-Йорк, Торонто) та ін.; здійснюється підтримка кращих спортовців українського походження; організовуються стипендійні програми для представників України, в т.ч. для студентів галузевих ВНЗ України; підтримується проведення й відзначення пам'ятних дат в історії українського спорту та меморіальних турнірів в Україні; розгортаються щорічні спортивно-оздоровчі табори, в т.ч. із запрошенням дітей та тренерів з України; підтримується активне членство у Світовому Конгресі Вільних Українців (СКВУ та СКУ) та зв'язки з НОКом України та його окремими регіональними осередками; видання спеціалізованої літератури, журналів й тематичних альманахів, діяльність Музею спортивної слави тощо [1].

Важливою віхою в історії утвердження національного олімпійського руху залишаться «Олімпіада ДІ-ПІ» 1948 року, «Вільні Олімпіади», «Українські Олімпіади» 1936, 1980, 1984, 1988 років, діяльність Українського Олімпійського Комітету (УОК) в екзилі.

УСЦАКом підтримано масштабне відзначення 80-ліття СТ «Україна»-Львів влітку 1991 року, проведення в Україні чемпіонатів світу, кубку Єдності з футболу серед діаспорних команд, товариських футбольних матчів за участю дітей українського походження США та юних спортсменів з України [1,2].

Сучасна спортивна Україна вдячна управі УСЦАку й усій українській громаді США та Канади за всебічну підтримку міжнародного визнання Національного олімпійського комітету, спортивних федерацій та національних збірних України, поліпшення фінансового і матеріального

забезпечення підготовки та участі спортсменів України в Олімпійських іграх, чемпіонатах світу, інших офіційних міжнародних змаганнях.

УСЦАК як унікальна спортова структура, аналогів якій немає серед жодних інших діаспор світу, своєю жертовною безкорисливою працею ось уже 65 років поспіль засвідчує усьому світові незламну волю українців до незалежності своєї держави та успіху її олімпійського руху.

Висновки. Впродовж багатьох років УСЦАК докладав чималі зусилля для популяризації спорту, який відіграє важливу роль не тільки як виховний чинник серед молоді, а й найбільше видовище для сучасного суспільства і суттєвий чинник міжнародної політики. УСЦАК сприяє залученню до нього якнайбільшої кількості української молоді і розповсюдженню його в усіх куточках українських поселень в США і Канаді.

Перспективи подальших досліджень. Вважаємо, що подальше дослідження різних аспектів діяльності Української Спортової Централі Америки і Канади сприятиме вихованню української молоді в національному дусі, її єднання та спілкування в українському середовищі.

Список використаної літератури

1. Вацеба О. Українська діаспора готується до олімпіади. *Теорія і методика фізичного виховання.* 2008. №5. С. 50.

2. Герцик М., Вацеба О. Їх спорт єднав на чужині. *Старт.* 1995. №5-6. С. 14-15.

3. Степанюк С., Гречанюк О., Маляренко І., Ткачук В. Історія фізичної культури: навчально-методичний посібник для здобувачів ступеню вищої освіти «бакалавр» денної та заочної форм навчання спеціальностей 014.11 середня освіта (фізична культура), 017 фізична культура і спорт. Херсон: ПП Вишемирський В.С., 2016. 272 с.

4. Козій Ю.С. Організований спортивний рух в українській діаспорі США і Канади: Матеріали для лекцій з історії фізичної культури. Л.: 2000. 26 с.

5. Козій Ю.С. Спортивний рух в середовищі українській діаспори США і Канади. *Молода спортивна наука України: Збірник наукових статей з галузі фізичної культури та спорту.* Львів, 2000. Вип. 4. С.50-52.